

12.6.2014

Asianumero: 2014-00388

Viite: OKM/29/010/2014

Asia: Lausunto esiopetuksen velvoittavuutta koskevasta hallituksen esityksestä

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

2.2. Nykytilan arviointi

Osallistuminen esiopetukseen

Selvityshenkilöiden dosentti Jarmo Kinoksen ja dosentti Tuire Palosen mukaan esiopetus on nykyisellään Suomessa varsin kattavaa. Vain noin kaksi prosenttia 6-vuotiaiden lasten ikäluokasta ei osallistu esiopetukseen. Osallistumisaste on vähäisempi Suomen suurimmissa kaupungeissa. Selvityksessä ilmenneet syyt esiopetukseen osallistumattomuuteen perustuivat pääsääntöisesti vanhempien tekemään valintaan siitä, että lapsi osallistuu johonkin muuhun toimintaan. Tästä syystä kirkkohallitus katsoo, että nykyisenkin lainsäädännön puitteissa esiopetus tavoittaa kohderyhmänsä riittävän hyvin.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Vaikutukset lapsiin

Esiopetuksesta todetaan, että laadukas esiopetus edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Esiopetuksessa tuetaan ja seurataan lapsen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä sekä ennalta ehkäistään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia.

Kirkkohallitus pitää perusteltuna, että esiopetuksella on myönteinen vaikutus lapsen oppimisedellytyksille, mikäli työskentely perustuu leikinomaiseen lapsen kehityksestä lähtevään toiminnalliseen ryhmä- ja yksilöohjaukseen. Esiopetuksen muuttuminen velvoittavaksi edistäisi esityksen mukaan lapsen tuen tarpeen varhaista havaitsemista sekä tuen toteutumista oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisemiseksi. Lisäksi esityksessä todetaan, että säännöllinen tuki edistäisi lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä ehkäisisi ulkopuolisuutta.

Kirkkohallitus painottaa, että lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi perustuu muuhunkin kuin oppimisedellytysten parantamiseen vaikka tämä edistääkin lapsen kasvua ja kehitystä.

Kirkkohallitus korostaa, ettei esiopetus missään olosuhteissa saa muuttua liian koulumaiseksi. **Sen velvoittavaksi muuttaminen ei saa tuonnetpanakaan merkitä virallisen oppivelvollisuuden alentamista.** Esiopetusikäiset lapset ovat yksilöitä. Toinen saattaa innolla opetella lukemaan ja kirjoittamaan, toisen ollessa kiinnostunut vapaasta leikistä ja liikkunnasta. Esiopetuksen toimintatapojen tulee kunnioittaa lapselle ominaista tapaa oppia leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla sekä taiteen keinoin.

Esityksessä todetaan, että Suomessa lapset osallistuvat muita Pohjoismaita vähemmän ryhmämuotoiseen toimintaan ennen esiopetusvuotta. Kirkkohallitus huomauttaa, että merkittävä osa 3-5 -vuotiaista lapsista (noin 26 %) osallistuu huoltajan valinnan mukaisesti seurakuntien järjestämään varhaiskasvatustoimintaan, josta lapsi saa ryhmäkokemuksen ennen kuuden vuoden ikää. Paikoitellen seurakuntien kerhotoimintaan osallistuu jopa yli 40 % alueen 3-5 -vuotiaista. Tässä kohdin kirkon tilastoja ei ole otettu mukaan tarkasteluun. Näin ollen ei voida välttämättä tulkita, että Suomessa lapset osallistuisivat muita Pohjoismaita vähemmän ryhmämuotoiseen toimintaan ennen esiopetusvuotta.

Esityksen mukaan esiopetukseen osallistuminen on erityisen tärkeää eri kieli- ja kulttuuritaustan omaaville lapsille. Erityisesti korostetaan kansallisten kieltemme suomen ja/tai ruotsin oppimista, mikä onkin jokaiselle Suomessa asuvalle tärkeää. Kirkkohallitus muistuttaa, että saamelaisten kotiseutualueen kunnissa eri saamenkieliä puhuvilla lapsilla on oikeus saada esiopetusta omalla äidinkielellään.

4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksessä todetaan, että esiopetuksen velvoittavaksi tekeminen olisi koulutuspoliittisesti merkittävä uudistus. Laadukas esiopetus lisää koulutuksellista tasa-arvoa ja ehkäisee ulkopuolisuutta. Esiopetuksen ennaltaehkäisevä vaikutus todentuu etenkin kaikkein heikoimmassa asemassa olevien lasten kohdalla. Kirkkohallitus on luonnollisesti kaikenpuolisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kannalla. Toisaalta kirkkohallitus haluaa nostaa esiin sen, että lapsen hyvä elämä perustuu ensisijaisesti tasapainoiseen fyysiseen, psyykkiseen, sosio-emotionaaliseen ja hengelliseen kasvurauhaan sekä pysyviin ja turvallisiin ihmissuhteisiin. Mikäli lapsen perusturvallisuus ei ole kunnossa, laadukkainkaan esiopetus ei ilman korjaavia tukitoimenpiteitä riitä. **On muistettava, että turvalliset varhaisvuosien kiintymyssuhteet muodostavat perustan oppimisvalmiuksien kehittymiselle. Tämän vuoksi olisi erittäin tärkeää investoida varhaisten vuorovaikutussuhteiden tukemiseen.**

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1.1. Perusopetuslaki

Esityksen mukaan lapselle ei aseteta oppiainekohtaisia tavoitteita. Tämä on erikoinen toteamus, sillä on yleisesti tiedossa, että **esiopetus ei perustu oppiainejakoisuuteen**. Lisäksi toisaalla esityksessä todetaan, että "Perusopetusasetuksen 4. pykälän mukaan esiopetuksessa **oppilaan työpäivään saa kuulua enintään 5 oppituntia**". Kirkkohallitus toivoo, että sanavalintoihin kiinnitetään tarkempaa huomiota esiopetuksesta puhuttaessa.

Esityksessä todetaan perusopetukseen viitaten, että myös esiopetuksen osalta huoltajat voivat päättää esiopetuksen antamisesta kotona tai muun kuin perusopetuslaissa tarkoitettun esiopetuksen järjestäjän toimesta. Virallisen esiopetusjärjestelmän ulkopuolella lapsille annettava esiopetus katsottaisiin perusopetuksen tavoin kotiopetusta vastaavaksi vaikka se olisi organisoitu esiopetuksen tavoin ja vastaisi esiopetuksen perusteissa esiopetukselle asetettuja tavoitteita. Kirkkohallitus näkee tässä myös sellaisen vaihtoehdon, että kotiopetuksenomaista esiopetusta voitaisiin toteuttaa myös seurakuntien järjestämän varhaiskasvatuksen piirissä.

4. Suhde perusopetuslakiin ja säätämisyjärjestys

Uudistus tekisi esiopetuksesta velvoittavaa. Esityksen voidaan siten ajatella velvoittavan sekä lasta että perhettä. On kuitenkin huomattava, että lapsi ei ole velvollinen olemaan fyysisesti läsnä esiopetuksessa vaan perhe voi huolehtia esiopetukselle annettuja tavoitteiden saavuttamisesta muulla tavoin.

Kirkkohallituksen näkemys on, että oheinen perustelu takaa lapselle yhdenvertaisen aseman koulun aloitustilanteessa. Samalla se kunnioittaa vanhemman ensisijaista kasvatusvastuuta omasta lapsestaan. On tärkeää muistaa, että perheiden ja lasten moninaisuuden keskellä myös tarpeet ja tilanteet vaihtelevat. Syrjäytymisvaarassa olevien lasten kohdalla fyysinen läsnäolo esiopetuksessa on kuitenkin usein paras ratkaisu.

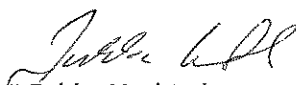
Lausunnon keskeinen sisältö:

Kirkkohallitus suhtautuu varauksellisesti esiopetuksen velvoittavuuteen, koska esiopetus tavoittaa kohderyhmänsä riittävän hyvin nykyisen lainsäädännön puitteissa. Niillä, jotka eivät osallistu esiopetukseen, on siihen perusteltu syy, ja heidän kouluun valmistautumisensa on muulla tavoin järjestetty.

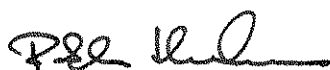
Kirkkohallituksen näkemyksen mukaan esiopetuksessa on ensiarvoisen tärkeää hyödyntää monipuolisesti kaikkea sitä tutkimuksellista tietoa, jota lapsen kokonaisvaltaisesta kasvusta ja hyvinvoinnista on saatavilla. Leikin, luovuuden ja sosiaalisten taitojen merkitystä ei tässä yhteydessä voi liikaa korostaa. Laadukas ja lapsilähtöinen esiopetus ei korosta ainoastaan kognitiivisten taitojen oppimista, vaan toteutuu ensisijaisesti leikin, toiminnan ja ilon avulla.

Kirkkohallitus korostaa, että oppiminen ei ole tärkeää pelkästään koulua vaan myös elämää varten. Tämän vuoksi esiopetus ei missään olosuhteissa saa muuttua liian koulumaiseksi. Sen velvoittavaksi muuttaminen ei saa tuonnetun mukaan merkitä virallisen oppivelvollisuusiän alentamista.

On muistettava, että turvalliset varhaisvuosien kiintymyssuhteet muodostavat perustan oppimisvalmiuksien kehittymiselle. Tämän vuoksi olisi erittäin tärkeää investoida varhaisten vuorovaikutussuhteiden tukemiseen.

Kansliapäällikkö Jukka Keskitalo

Kirkkoneuvos Pekka Huokuna

